

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Боряна Ламбрева

НМА „Проф. Панчо Владигеров“

професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

за

дисертационния труд на

Анна Петрова-Форстер

„Непозната европейска клавирна музика от втората половина на XVIII и началото на XIX век“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

Докторант Анна Петрова-Форстер е пианист и преподавател, както се вижда от приложената документация, с голяма концертна, звукозаписна, теоретична и преподавателска дейност, насочена предимно към откриването и пропагандирането на непознати сфери в областта на пианистичното композиторско творчество. Положила основите на своето музикално образование в България, Анна Форстер се доусъвършенства във висшите училища по музика в Женева и Люцерн, както и в майсторските класове на изявени музиканти като Станислав Нейгауз, Ивон Моравец и Юрген Уде. Професионалист с мисия, на която целенасочено подчинява своите изяви и търсения, Анна Форстер има многобройни участия като солист и камерен изпълнител на сцените в Европа, Америка и Япония. На творчеството на неизвестни композитори от 18 и 19-ти век са посветени и шестте ѝ издадени компактдиска. Преподавател с дългогодишна практика в няколко висши учебни заведения в Швейцария.

Очевидно интересът на докторантката към малко известните клавирни произведения от класическия и ранноромантичния период е отколешен и в годините на своето развитие тя стъпка по стъпка се приближава към темата на настоящия дисертационен труд. Много са участията ѝ като изпълнител и теоретик, отразяващи

трайния ѝ интерес към забравените композитори, които с времето са останали в сянката на известните.

Основното и най-силно впечатление, което настоящата разработка оставя, е дълбоката и искрена съпричастност на авторката към темата, нейното желание и силна лична мотивация да я проучи докрай, разглеждайки поставената проблематика от почти всички възможни ъгли и перспективи. Досега в България не е правено толкова обстойно разработване по тази тематика и дисертационният труд на Анна Форстер определено ще събуди интереса към разглежданите композитори, както и ще подпомогне пропагандирането на тяхното творчество у нас. За това ще допринесе и присъствието на голямо количество литература, посочена и ползвана от авторката като библиография (120 източника на български, руски, немски, френски и английски), линкове към сайтове и звукозаписи, които дават възможност на всеки, интересуващ се от темата, да се сдобие с необходимата информация. Трудът съдържа изключително много данни, които трудно могат да бъдат обработени и възприети наведнъж, той може да се ползва като незаменимо настолно помагало – подробен и обстоен справочник, документ за епохата и нейното малко известно клавирно творчество.

Дисертационният труд *„Непозната европейска клавирна музика от втората половина на XVIII и началото на XIX век“* е с общ обем 230 стр., организирани в Увод, пет глави, заключение, списък с цитираната литература и три приложения, съдържащи: списък с компактдискове на докторантката, излъчвания в радиопредавания и записи в You Tube. Както вече споменахме, библиографията включва 120 заглавия на няколко езика, които са коректно представени и с които авторката чудесно си служи, като органично ги вплита в текста, за да илюстрира и аргументира твърденията си. Анализът на избраните клавирни произведения, в повечето случаи – сравнителен, е подкрепен от десетки нотни примери.

Още в Увода Анна Форстер ясно формулира **основната цел** на дисертацията, а именно: *„да се представят неизвестни, забравени днес клавирни произведения и техните създатели, както и да се изтъкне високото им професионално ниво.“* Натрупаните знания в практическата ѝ дейност като изпълнител и педагог са естествена основа за успешната реализация на тази идея. Липсата на изследвания с подобна тематика на български език, а от друга страна – малобройните компетентни изпълнители на тази музика у нас допълнително мотивират автора и доказват навременността на научната разработка.

В синхрон с основната идея е и задачата, която кандидатката си поставя – да събере, подреди и уточни голям обем разпръсната и трудно откриваема информация от различни източници и архиви относно живота и творчеството на много композитори, чиито следи са загубени в годините. В труда си тя разглежда, къде по-подробно и пълно, къде само се докосва, до написаното от почти тридесет композитори, повечето от които – малко познати дори и на тясно профилираните музиканти. В различните глави от своята дисертация авторката анализира творчеството на композитори, живеещи и работещи в Германия, Австрия, Франция и Англия. Заедно с това тя ни запознава и с процесите на клавириното изкуство, създаването и усъвършенстването на новия инструмент *пианофорте*, с неговите разновидности и възможности, което пък рефлектира върху развитието на изпълнителското изкуство, изразяващо се с появата на първите пътуващи изпълнители-виртуози – предшественици на Лист, Паганини, Шопен. Интересно е наред с това да се проследи историческата картина от втората половина на 18-и и началото на 19-и век в различните държави, на фона на която Анна Форстер ни запознава и с музикалните среди, техните нрави, вкусове и предпочитания.

Важна част от анализа на творчеството на разглежданите композитори е свързана със зараждането на някои от жанровете на клавириното изпълнителско изкуство – тук научаваме за създаването на първите технически упражнения, етюди, емпромтютя, ноктюрни, първите образци на жанра на романтичния концерт. Често тази информация се конфронтира с това, което съществува като общоприета фактология в музикалната история и теория до този момент и е още един важен елемент в очертаването на приносния характер на настоящия дисертационен труд. Не мога да не спомена и предоставената на вниманието на читателя информация за каталозите на голяма част от анализирания композитори, събрали произведенията им, открити до сега, а също техни писма и теоретични трудове. Благодарение на това, както и на трудовете на техните изследователи и биографи, днес имаме възможност да се запознаем с методите на обучение, изпълнение и композиране на такива майстори на пианото като Щайбелт, Вьолфл, Клементи и Калкбренаер, да се запознаем с житейския и творчески път на немалко жени-композитори от онова време, живяли предимно във Франция. А чрез анализите на техните произведения се разкриват нови взаимовръзки и трактовки на творчеството на известни композитори като Бах, Моцарт, Бетовен, Шуман и др., както и силното влияние, което са оказали върху тях някои от произведенията на изследваните в труда творци.

Що се отнася до степента на познаването на разглежданата проблематика, трябва да кажа, че съм респектирана от обстояните познания и ерудицията на Анна Петрова-Форстер, които спомагат проблематиката да бъде представена многопластово и задълбочено. Тя базира своето изследване и анализи на изключително голям обем научна, епистоларна, музикална литература, разглежда и изучава редица трудове в световното теоретично пространство, както и голям брой клавирни произведения, които в една или друга степен отразяват различни аспекти от темата. Тази многогодишна и задълбочена работа Анна Форстер извършва целенасочено и канализирано, за да сведе хилядите изчетени страници до информацията, представена в настоящата дисертация.

Специално искам да отбележа отличния език, на който е написан трудът. Изказът е точен, ясен, лаконичен, той казва най-важното с лекота, лишен от претрупаност и излишно използване на чуждици, разказът е увлекателен и позволява навлизането в проблематиката да става лесно и неусетно. Заедно с това приветствам пълнотата и коректността при поднасянето на пълна информация в бележките под черта, които ни запознават със заглавията на книгите, документите и цитираните текстове на оригиналния им език.

Съгласна съм с изведените в края на труда приноси на дисертационния труд, а именно:

-За първи път в българското музикознание се разглеждат непознати творби от втората половина на 18-и и началото на 19-и век, като се подчертава приносът на забравени, днес непознати композитори в развитието на клавирното изкуство. Анализът на тяхната музика има отношение към по-дълбокото разбиране на музиката на известни автори от тази епоха.

-Доказва се зараждането на ранноромантичния стил още в началните години на 19-и век.

-Анализира се развитието на изпълнителската практика през този период.

- Представят се нови факти, свързани с биографията на Волфганг Амадеус Моцарт и Даниел Щайбелт, неизвестни досега.

- Въз основа на дългогодишни проучвания са внесени корекции при неточности или грешки в биографиите на разглежданите автори.

-Включените в текста неизвестни клавирни пиеси обогатяват съвременната педагогическата практика и допринасят за изучаване на различни пианистични техники, характерни за епохата от втората половина на 18-и и началото на 19-и век.

-Осъществени са концертни изпълнения и записи на компактдиск на разглежданите непознати музикални творби.

Като имам предвид високия приносен характер на дисертацията, подробния и задълбочен анализ на разглежданите композитори и тяхното творчество, високия стил на поднасяне на информацията и факта, че проучване с такъв обем и задълбоченост на изследването не е правен досега в теоретичното ни пространство, препоръчвам дисертационният труд „Непозната европейска клавирна музика от втората половина на XVIII и началото на XIX век“ да бъде издаден на книга, за да може да се ползва като невременен и необходим справочник както от ученици и студенти, така и от преподаватели. Заложеният в него клавирен репертоар може да служи в педагогическата и концертна практика на пианистите в България.

Докторантът има следните публикации по темата:

1. Virtuozzi или шарлатани. Първите пътуващи пианисти-виртуози. – В: *Българско музикознание*, 2013, № 3 – 4, с. 116 – 133.

2. Virtuozzi или шарлатани. – В: *Скрипичный ключ* (Петербург), 2014, № 2, с. 31-36.

3. Три портрета или загадка Карла Рейхеля. – В: *Скрипичный ключ* (Петербург), 2019, № 1, с. 34 –36 (за Даниел Щайбелт)

4. Даниел Щайбелт в историята на клавирната музика (последните десетилетия на XVIII и началото на XIX век). – В: В: *Българско музикознание*, 2020, № 4, с. 3 – 29.,

както и три доклада в научни конференции, проведени и организирани от НБУ, и още три доклада, които са под печат в музикално-теоретични издания в Париж и Санкт Петербург. Към тях се добавят и четири буклета към издадените от докторантката компактдискове:

1. August Alexander Klengel. CD, Trio Klengel: Anna Petrova-Forster, piano, Keiko Yamaguchi, violin, Stefania Verità, cello, Toccata Classics, London, 2018.

2. Daniel Steibelt. Piano works. Anna Petrova-Forster, piano, CD, Gega New, 2012.

3. Diagnosis: Wunderkind. Works by composers who died young. Anna Petrova-Forster, piano, CD, Baby, USA, 2016.

4. The Birth of the Etude. Anna Petrova-Forster, piano, Toccata Classics, London, 2020.

В подкрепа на всичко казано дотук, давам следното мнение – според ЗРАСРБ кандидатката отговаря на националните наукометрични изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Дисертационният труд притежава безспорни научно-приложни приноси и качества и свидетелства, че докторантката притежава задълбочени познания по темата и висок научен стил. Всичко това ми дава основание да

предлага на уважаемото научно жури да присъди на Анна Петрова-Форстер образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

София

проф. д-р Боряна Ламбрева

29. 03.2021

/...../